

VM162:00/2011

Hyvärinen Liisa VM

Lähtettäjä: Määttä Tytti [Tytti.Maatta@vaala.fi]
Lähetetty: 7. maaliskuuta 2013 17:42
Vastaanottaja: Valtiovarainministerio VM
Kopio: Laajala Päivi VM; Aaltonen Arja; Helaste Hanna
Aihe: VS: Vaalan kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta (VM 162:00/2011 22.11.2012)
Liitteet: Lausunto_Vaala_Valtuusto 7.3.2013.rtf

Hei,
Vaalan kunnanvaltuusto on hyväksynyt tänään aiemmin tiistaina lähettämämme lausunnon.
Valtuusto lisäsi lausunnon loppuun seuraavan lauseen:

"Vaalan kunnanvaltuusto on tehnyt 24.11.2011 päätöksen, jossa esitetään että Vaalan kunta liitettäisiin Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Asian käsittely on kesken valtioneuvostossa."

Muilta osin valtuusto hyväksyi lausunnon selaisenaan.

Lausunto on sähköpostin liitteenä.

Ystävällisin terveisin

Tytti Määttä
Vaalan kunnanjohtaja
0400-855920
Vaihde(08) 5875 6000
fax. (08) 536 0181
Vaalantie 14
91700 VAALA

Laskutusosoite:
Oulunkaari ja jäsenkunnat ovat siirtyneet 1.1.2012 vastaanottamaan vain sähköisiä ostolaskuja. Vaalan kunnan ovt-tunnukset Tieken sivuilla <http://verkkolasku.tieke.fi/CompanyDetails.aspx?companyID=51294>

Jotka eivät pysty toimittamaan sähköisiä ostolaskuja tai eivät voi ottaa käyttöön Pageron laskuportaalia, toimita paperilasku postitse Vaalan kunta PL 5569, 70701 Kuopio

---

Lähtettäjä: Liisa.Hyvarinen@vm.fi [Liisa.Hyvarinen@vm.fi] käyttäjän Valtiovarainministerio@vm.fi
[Valtiovarainministerio@vm.fi] puolesta
Lähetetty: 5. maaliskuuta 2013 9:35
Vastaanottaja: Määttä Tytti
Aihe: VS: Vaalan kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta (VM 162:00/2011 22.11.2012)

Lausuntonne on vastaanotettu valtiovarainministeriössä

Lähtettäjä: Määttä Tytti [mailto:Tytti.Maatta@vaala.fi]
Lähetetty: 5. maaliskuuta 2013 9:11
Vastaanottaja: Valtiovarainministerio VM; Hernesmaa Anu VM; Mäenpää Eeva VM; Laajala Päivi VM
Kopio: Aaltonen Arja; Helaste Hanna; Karjalainen Esa
Aihe: Vaalan kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta (VM 162:00/2011 22.11.2012)

Hei, ohessa Vaalan kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta. Lausunnon voi kirjata saapuneeksi.
Täydennämme nyt annettavaa lausuntoa 7.3.2013 välittömästi kunnanvaltuuston kokouksen hyväksytyä lausunnon.

Tytti Määttä
Vaalan kunnanjohtaja

21.2.2013 YTY-ryhmä	Hyväksytty
26.2.2013 Kunnanhallitus	Hyväksytty
7.3.2013 Valtuusto	Hyväksytty

Vaalan kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta (VM 162:00/2011 22.11.2012)
Valtiovarainministeriö

Kuntarakenneuudistuksen tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Tavoitteena on, että kunnat pystyisivät laajasti ja pääosin itse vastaamaan peruspalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta sekä tuloksekkaasta kehittämistyöstä. Vahvat peruskunnat muodostuisivat luonnollisista työssäkäyntialueista, pystyisivät luomaan edellytykset talouskasvulle ja työllisyydelle sekä kykenisivät tehokkaasti huolehtimaan yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja estämään yhdyskuntarakenteen hajautumista. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa ja edistää kuntataloudeltaan vakaampien kuntien muodostamista.

Yleislausunto

Vaalan näkökulmasta tarvetta rakenteellisillekin uudistuksille on. Tähän ovat johtaneet julkisen talouden kestävyysvaje, valtion ja kuntien velkaantuminen ja taloustilanne, kansalaisten eriarvoistuminen suhteessa verorasitukseen, väestön ikääntyminen ja huoltosuhteen heikkeneminen sekä työpaikkojen keskittyminen koulutuspaikkakunnille ja kasvukeskuksiin.

Rakenteellisten uudistusten yhteydessä on kuitenkin mietittävä kuntien tehtävien vähentäminen sekä valtion ja kuntien tehtävänjako. Lisäksi ennen päätöksiä tiedossa tulee olla selvillä, miten palvelut jatkossa rahoitetaan eli valtionosuusjärjestelmän uudistus. Jos sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden rahoitus ja rakenteet kyetään organisoimaan uudella tavalla, kuntien muut tehtävät voidaan hoitaa nykyisissä kunnissa tai lähikuntien yhteistyöllä. Lähipalveluiden näkökulmasta erityisesti koulu-, päivähoito ja vapaa-ajanpalvelut ovat kuntalaisille tärkeitä.

Kaiken kaikkiaan on vakavasti pohdittava:

- mistä julkisten palvelujen kustannuskehitys johtuu
- mitä palveluja ylipäätään voidaan tuottaa julkisilla varoilla.

Tämän jälkeen voidaan pohtia kuinka ja millä rakenteella nämä palvelut tuotetaan niin valtion kuin kuntien toimesta.

Kuntien rakenneuudistusta ei pidä toteuttaa ennen kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne on uudistettu ja rahoitus ratkaistu. Rajojen siirtely ei vähennä palvelujen tuottamisen kustannuksia.

Henkilöstön näkökulma tulisi aina huomioida jo suunnitteluvaiheessa. Moni henkilöstön edustaja on väsynyt jatkuvaan kuntakentän muutokseen. Joka viides suomalainen työskentelee kuntasektorilla ja uudistuksen vaikutukset ovat merkittävät. Lisäksi on huomioitava, että palkkojen harmonisointi ja työmatkojen pidentyminen eivät tuo taloudellista säästöä.

Selvityspärusteet ja selvitysvelvollisuus

Kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi kunnalla olisi velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä, jos yksikin seuraavista kolmesta selvityspärusteesta osoittaa selvitystarvetta: 1) palveluiden edellyttämä väestöpohja; 2) työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne; 3) kunnan taloudellinen tilanne. Kunta ei kuitenkaan voisi jättäytyä selvityksen ulkopuolelle, vaikkei se täyttäisi selvityspärusteita, mikäli alueella ei muutoin ole saavutettavissa lain edellytykset täyttävää toiminnallista kokonaisuutta.

Palveluiden edellyttämä väestöpohja

Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa voidaan suurelta osin muodostaa vain mekaanisesti vähintään 20 000 asukkaan kuntia, mutta ei vahvoja peruskuntia. Tähän vaikuttaa alueen pienten kuntien heikko tulopohja, huoltosuhte ja asukkaiden tulotaso sekä harva-asutus ja maantieteelliset etäisyydet. Mekaanisesti väestöpohjaperusteella muodostetut kunnat eivät pystyisi vastaamaan niistä tehtävistä, joita mm. valmisteilla olevan sote-uudistuksen linjauksissa kunnilta odotetaan. Lisäksi kuntiin muodostuisi useita vahvoja keskuksia. Mikäli sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitusmalli kyetään ratkaisemaan niin että Vaalan kunnan kaltaisen

kunnan erikoissairaanhoidon menoihin saadaan ennakoitavuutta, pystyy kunta jatkamaan itsenäisenä myös pienemmällä väestöpohjalla kuin 20.000 asukasta.

50 syntävän lapsen ikäluokkakriteeri on erityisesti Itä- ja pohjoissuomen harvaan asutuissa kunnissa epärelevantti eikä sovellu opetuksen järjestämisen kriteeriksi. Olosuhdetekijät ja pitkät etäisyydet eivät katoa, vaikka muodostetaan kuntia, joissa tuo 50 syntävää lasta/vuosi täyttyy. Harvaan asutuilla alueilla sopeuttamisvaara ei kouluverkossa enää juurikaan ole. Kyläkoulut on monin paikoin jo lakkautettu ja ajalliset välimatkat ovat niin pitkät, että kouluverkkoa ei voida enää karsia. Yhtenäiskoulun olemassa olo kunnan keskustaajamassa on välttämättömyys jo välimatkojen vuoksi. Lisäksi on muistettava, että myös lukion olemassa ololla voidaan kompensoida alle 50 lapsen syntyvyyttä ja turvata pätevät aineenopettajat.

Haluamme tuoda esille, että kuntaliitoksilla ei poisteta harvaan asuttujen alueiden palveluiden tuottamisen kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä kuten pitkiä etäisyyksiä, asutusrakennetta, ikärakennetta, huoltosuhdetta ja sairastavuutta. Nämä tosiasiat tulevat säilymään olipa harvaan asuttu kunta jatkossa osa isompaa kokonaisuutta tai ei. Palvelujen karsiminen ja palveluverkon hallittu alasajo maaseutualueilta ei saa olla kuntaudistuksen lähtökohta kun pohditaan kustannusten hillitsemistä. Kannattaa myös muistaa, että sadan piennimmän kunnan menot ovat noin 3% koko kuntakentän menoista. Suurimmat säästöt ovat saavutettavissa isoimmissa kunnissa.

Työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne

Vaalan kunnan työpaikkaomavaraisuusaste on korkea, työssäkäynti suuntautuu pääsääntöisesti omaan kuntaan ja kunta ei yhdyskuntarakennekriteerin perustella kuulu selvitysvelvollisuuden piiriin. Vaalan kunnan osalta tulkinta on oikea. Ongelmalliseksi kyseinen selvityspenuste voi tulla alueilla, joilla selkeästi useampi vahva keskus, mutta väestömäärät ovat pieniä. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun rakenne huomioiden työssäkäyntialueista muodostuvat selvitysalueet voivat käytännössä olla väestöltään 20 000 asukasta pienempiä ja talouspohjaltaan olosuhteet huomioiden nykyistä kuntarakennetta vahvempia. Saavutettavuuden osalta tulee huomioida kilometrien lisäksi käytettävä matka-aika, joka voi paikallisesti vaihdella vuodenaajan, tiestön kunnan ja saaristaisuuden takia.

Kunnan taloudellinen tilanne

Kunnan taloudellinen tilanne on hyväksyttävä selvityspenuste, mutta selvitys ei saa johtaa kunnan tahdon vastaisesti kuntaliitokseen. Kunnan taloudellista kantokykyä mitattaessa tulee kaikkien kuntien ilmoitta tunnuslukunsa samoja periaatteita noudattaen, tämä koskee erityisesti kuntakonsernin kokonaislainamäärää.

Poikkeusperusteet

Selvityspenusteiden osoittamasta selvitysalueesta voitaisiin kuitenkin poiketa mm, jos se olisi tarpeen erityisen harvan asutuksen vuoksi toiminnallisen kokonaisuuden muodostamiseksi. Jos kunta hakee poikkeusta työssäkäynti- tai yhdyskuntaperusteiden mukaisesta selvitysalueesta, ministeriö voi määrätä alueella toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen, jonka perusteella selvitys voidaan tehdä työssäkäynti- ja yhdyskuntarakenneperusteista poikkeavilla alueilla. Kunnan tulee hakea erikseen poikkeusta ja ministeriö harkitsee sen myöntämisen.

Vaalan kuntaa koskee poikkeusperuste, jolla syrjäisyys luvun perusteella voidaan hakea poikkeusta selvitysalueeseen. Vaalan kunta tulee hakemaan poikkeusperustetta, mikäli laissa tällainen säädetään. Vaalan kunta pitää hyvänä, että harvaan asutut alueet on tältä osin huomioitu lakiluonnoksessa. Tämä sama tulee muistaa uudistettaessa kuntien valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmää. Lisäksi pidämme hyvänä, että myös muu poikkeaminen selvitysalueesta on mahdollista. Tämä poikkeaminen voi mahdollistaa harvaan asutun kunnan ja esim. ison kaupungin työssäkäyntialueeseen kuuluvan kunnan kuntaliitosselvityksen.

Selvitysvelvollisuuden sisältö sekä määräajat ja menettelyt

Selvityksen tavoitteena olisi saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus. Selvitykseen tulisi kuitenkin aina sisältyä vähintään suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä ja palvelujen tuottamisesta selvitysalueella, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta sekä yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista. Muita kuin yksikie-

lisiä kuntia ja saarnelaisten kotiseutualueeseen kuuluvia kuntia koskevassa selvityksessä olisi arvioitava kielellisten oikeuksien toteutumista.

Laissa edellytettäisiin, että kunnat tekevät yhdistymisselvitykset ja niihin perustuvat yhdistymisesitykset 1 päivään huhtikuuta 2014 mennessä. Laissa säädettäisiin kuntien velvollisuudesta ilmoittaa valtiovarainministeriölle 30 päivään marraskuuta 2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää laissa edellytetyksi kuntien yhdistymistä. Valtiovarainministeriö voisi tarvittaessa määrätä erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta, jos kunta ei ole 1 päivään huhtikuuta 2014 mennessä tehnyt kuntien yhdistymisesitystä kuntarakennelain edellytykset täyttävän uuden kunnan muodostamisesta.

Vaalan kunta pitää esitettyä aikataulua epärealistisena. Mielestämme kuntarakennetta ei voida uudistaa, ennen kuin tiedetään, miten sosiaali- ja terveystaloudet maassamme tullaan järjestämään ja miten uudistettava valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmä toimii. Uudistuksessa tulee ottaa huomioon ja varmistaa, että kunnilla on mahdollisuus tarkastella uudistusta kokonaisuutena: kuntarakennelaki, sosiaali- ja terveydenhuollon rakennelaki, kuntalaki sekä valtionosuuslainsäädäntö.

Kriteerit, joilla selvitystarvetta määritellään pakottavat käytännössä lähes kaikki Suomen kunnat mukaan liitoselvityksiin. Tämä ei liene tarkoituksenmukaista, sillä usea kunta on todennut jo nyt kannanotoissaan, että on turha selvittää ellei tahtotilaa liitokselle ole.

Tällä aikataululla kunnille jää vähän selvitysaikaa, mikäli selvitykset käynnistyvät vasta marraskuun 2013 takarajan jälkeen. Selvityksistä uhkaa näin tulla vain mekaanisia laskelmia. Myös demokraattisen päätöksen teon ja kuntalaisten kuulemisen asianmukaisen järjestämisen näkökulmasta aikataulu on mahdoton.

Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Kuntarakennelakiluonnoksen mukaan valtioneuvostolle tulisi toimivalta päättää kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen sitä vastustaessa ainoastaan tilanteissa, joissa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:n mukaisen arviointimenettelyn kriteerit täyttyvät. Tällöin edellytettäisiin, että arviointiryhmän ehdotuksesta toimitettaisiin erityinen kuntajakoselvitys ja että yhdistyminen olisi tarpeen kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi ja että kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttyvät. Toimivalta on siten kytketty nimenomaan kunnan valtionosuudesta annetun lain 63 a §:n mukaisen arviointimenettelyn kriteerien täyttymiseen

Valtioneuvostolla on toimivalta päättää kunnanosalituksesta vastoin valtuuston kantaa jo nykyisen kuntajakolain 19 §:n perusteella tietyissä tilanteissa. Kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan voidaan päättää valtuuston vastustuksesta huolimatta, jos:

- 1) muutos on muutosta vastustavan kunnan kannalta vähäinen ottaen huomioon muutoksen vaikutukset kunnan asukasmäärään, maapinta-alaan, kunnallisiin palveluihin, talouteen, elinkeinotoimintaan, yhdyskuntarakenteen kehitykseen tai muihin niihin verrattaviin seikkoihin; tai
- 2) 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun alueen kehittäminen edellyttää muutosta eikä muutos merkittävästi heikennä muutosta vastustavan kunnan toimintakykyä ja edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä tai rahoituksesta.

Osakuntaliitosesityksen voivat tehdä muutoksen kohteena olevan kunnan valtuusto, kuntien valtuustot yhdessä tai kunnan jäsen. Lisäksi asia voi tulla vireille ministeriön aloitteesta toimitettavalla erityisellä kuntajakoselvityksellä.

Vaalan kunta pitää kunnallisen itsehallinnon vastaisena valtioneuvoston oikeutta päättää kuntien yhdistymisestä vastoin valtuuston ja sen kuntalaisten tahtoa. Käytännössä laki mahdollistaa myös vastaanottavan kunnan pakottamisen kuntaliitokseen taloudellisesti heikomman kunnan kanssa.

Lisäksi Vaalan kunta ei hyväksy sitä, että osakuntaliitos voisi jatkossa tulla vireille suoraan ministeriön esityksestä. Aikaisemmin suora esitysoikeus on ollut muutoksen kohteena olevalla kunnan valtuustolla, kuntien valtuustoilla yhdessä tai kunnan jäsenenä. Jo nykyisellään osakuntaliitos voi tulla vireille ministeriön asettaman erityisen kuntajakoselvityksen kautta. Näin voisi käydä esimerkiksi Vaalan tapauksessa, jos naapurikunnat eivät halua lähteä selvittämään kuntaliitosta annetussa määräajassa ja 1.4.2014 ei ole tehty kuntien yhdistymisesitystä. Tällaisissa tapauksissa, mikäli kunta on selkeästi linjannut kunnan suuntautumisen ja kuntalaiset vastustavat osakuntaliitosta, ei ministeriöllä saisi missään olosuhteissa olla mahdollisuutta pakottaa osaa kunnasta liittymään eri suuntaan.

Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki

Kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi kunnille tarjottaisiin tukea laissa edellytettyjen yhdistymisselvitysten tekemiseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi kuntia kannustettaisiin tekemään tarvittavat kuntarakenteen muutokset suuntaamalla kunnille yhdistymisavustusta ja korvaamalla mahdolliset yhdistymisestä johtuvat valtionosuuden menetykset.

Yhdistymisavustusten maksamista jatkettaisiin kuntarakenneuudistukseen liittyvissä vuosien 2014 - 2017 alusta voimaan tulevissa kuntien yhdistymisissä. Yhdistymisavustuksen saamiseksi edellytettäisiin lisäksi kuntien tekevän yhdistymisesityksen 1. päivään huhtikuuta 2014 mennessä.

Yhdistymisavustus olisi kuntien yhdistymistä kohden 3 - 10 miljoonaa euroa. Yhdistymisavustuksen lisäosaa maksettaisiin kuntajaon muutoksessa, jossa on mukana kunnan taloudellista tilannetta koskevan selvitysperusteen täyttävä kunta tai kuntia. Lisäosa olisi 150 euroa talousperusteen täyttävän kunnan asukasta kohden ja enintään miljoona euroa yhdistymistä kohden. Lisäosalla pyritään helpottamaan kunnan taloudellista asemaa tilanteessa, jossa uuteen kuntaan yhdistyy yksi tai useampia talousvaikeuksissa olevaa kuntaa.

Valtionosuuksien menetysten korvaamista jatkettaisiin vuosille 2014-2019. Uudelle kunnalle maksettaisiin kuntien yhdistymisen voimaantulovuotena ja sitä seuraavina vuosina vuoden 2019 loppuun saakka korvausta valtionosuuksien vähenemisestä.

Vaalan kunnan mielestä yhdistymisavustuksen perusosan määrä on liian alhainen harvaan asutuissa kunnissa. Vaikka kuntia yhdistettäisiin useampiakin, niin käytännössä saatavat yhdistymisavustukset jäävät Kainuussa ja muilla harvaan asutuilla alueilla pieniksi. Pitkien etäisyyksien ja harvan asutuksen johdosta esim. yllä pidettävää infrastruktuuria asukasta kohti on huomattavasti enemmän kuin useilla muilla alueilla maassamme.

Taloudellisella selvitysperusteella olevan kunnan mukana olo selvityksessä toisi avustukseen lisäosan 150 euroa asukasta kohti tällaisen kunnan osalta. Lisäosan määrä on liian pieni verrattuna niihin vastuisiin, joita asukasluvultaan pienenkin kunnan palvelujen järjestäminen ja infrastruktuurin kuntoon laittaminen vastaanottavalle kunnalle aiheuttavat.

Hyvänä voidaan pitää ehdotusta, jolla turvataan yhdistyvien kuntien valtionosuustaso vuoden 2019 loppuun saakka. Valtionosuuskompensaation lisäyksenä tulee huomioida meneillään olevat valtionosuusleikkaukset ja niiden vaikutukset kompensaation määrään.

Vaalan kunta pitää kuitenkin esitettyä aikataulua epärealistisena. Tällä aikataululla kunnille jää vähän selvitysaikaa, mikäli selvitykset käynnistyvät vasta marraskuun 2013 takarajan jälkeen. Epärealistinen aikataulu siis koskee myös avustuksia ja valtionosuuksien kompensaatiota, joiden ulkopuolella suurin osa kunnista jää, mikäli aikataulusta aiotaan pitää kiinni.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 21.3.2012 työryhmän valmistelemaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta. Palvelurakenneuudistuksen tavoitteena on yhdenvertaiset sosiaali- ja terveystalvet ja nykyisin riittämättömästi toimivien peruspalvelujen vahvistaminen.

Palvelurakennetyöryhmä antoi loppuraporttinsa 11.1.2013. Uudessa integroidussa kaksitasoisessa palvelurakenteessa olisi nykyiseen verrattuna laajempi sosiaali- ja terveydenhuollon perustaso ja tätä täydentävä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen erityisvastuutaso.

Työryhmä toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon perustasolla tarvitaan riittävää väestöpohjaa ja riittäviä tuotantovolyymejä palvelujen laadun ja turvallisuuden takaamiseksi. Palvelujen järjestäjien riittävät väestöpohjat luovat perustan kansallisesti yhdenvertaiselle palvelujärjestelmälle. Työryhmän näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen riittävän väestöpohjan tulisi olla kantokykytekijöistä riippuen vähintään 50 000 – 100 000. Muita kantokykytekijöitä ovat järjestäjän taloudellinen kestävyys ja vakaus, osaamisen turvaaminen, henkilöstön saatavuus ja riittävyys sekä infrastruktuuri.

Työryhmän näkemyksen mukaan 20 000 asukkaan väestöpohja voi olla riittävä kunnan muihin tehtäviin, mutta ei mahdollista väestön tarpeet huomioon ottavan integroidun sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamista. Jos kunnan väestö on alle 20 000 asukasta, sen tulee kuulua sote-alueeseen eikä sillä ole itsenäistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuta.

Työryhmän näkemyksen mukaan perustettavan viiden sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualueen tehtäviin kuuluu työnjako-, koordinaatio-, suunnittelu- ja viranomaistehtäviä sekä velvollisuus sopia kansallisesti määritellyistä vaativan erityistason palveluista ja varmistaa näiden palveluiden saatavuus. Erityisvastuualueet tarvitsevat tehtävänsä varten lainsäädäntöön perustuvan toimivallan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosta jatketaan vuoden 2013 alussa tehtävällä alueellisella selvityksellä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmistelu aloitetaan maaliskuussa 2013 ja lakiehdotus on tarkoitus tehdä alkuvuonna 2014.

Vaalan kunnan mielestä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen lähtökohdat, joilla tavoitellaan yhdenvertaisia, ennaltaehkäiseviä ja oikea-aikaisia palveluja, joilla vähennetään raskaimman ja kalteimman tuen ja hoidon tarvetta, ovat oikeat. Myös tavoitteet sosiaali- ja terveystalouden integraation ja perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraation vahvistamiseksi nähdään hyvinä.

Mielestämme sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen valmistelutyössä ei kuitenkaan ole pystytty esittämään mallia, joka riittävästi selkiyttäisi nykyistä moniportaista järjestelmää ja poistaisi palvelujärjestelmän päällekkäisyyksiä. Myöskään rahoituksen osalta ei ole esitetty mitään uutta, joka muuttaisi tilannetta nykyisestä.

Mielestämme on välttämätöntä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos ratkaistaan ennen kuntauudistusta. Tällä hetkellä tulevaisuuden kuva on vähintäänkin epäselvä. Emme tiedä:

- Mitä kaksiportainen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne tulee tarkoittamaan kuntien järjestämis- ja rahoitusvastuulla olevan palveluiden määrän, laadun ja saavutettavuuden suhteen.
- Miten mahdollisten sote-alueiden rahoitus järjestetään? Vaalan kunta pitää lisäksi mahdollisen tulevan mallin rahoituspohjaratkaisua hyvin olennaisena.
- Kuinka paljon ja millaisia nykyään muissa organisaatioissa, kuten sairaanhoitopiireissä tai niiden liikelaitoksissa, tuotetuista palveluista on siirtymässä kunnille tai vaihtoehtoisille sote-alueille?
- Miten ja millä rakenteella sosiaali- ja terveystalouden vaatima infra tullaan ylläpitämään ja rahoittamaan?

Vaalan kunnan mielestä sosiaali- ja terveystalouksia tulee kehittää alueellamme, joko pyrkimällä syventämään ja laajentamaan Oulunkaaren kuntayhtymän toimintaa tai perustamalla yksi koko maakunnan kattava sote-alue kuntayhtymämallilla. Kolmas vaihtoehto voisi olla malli, jossa muodostetaan ns. Oulu-Pohjoinen sote-kuntayhtymä. Vaalan kuntaa ei pidä liittää Kainuun sote-kuntayhtymään. **Vaalan kunnanvaltuusto on tehnyt 24.11.2011 päätöksen, jossa esitetään että Vaalan kunta liitettäisiin Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Asian käsittely on kesken valtioneuvostossa.**